

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль районы
Күгәрчен авыл жирлегә Советы

КАРАР
№ I-2

Күгәрчен авылы

2018 елның 11 гыйнвары

Татарстан Республикасы Балык
Бистәсе муниципаль районы
Күгәрчен авыл жирлегенә
шәһәр төзелеш
проектлаштыруның жирле
нормативларын раслау турында

Жирлекнең жирле әһәмияттәге объектлары белән тәмин ителешенә минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенә җыелма исәп-хисап күрсәткечләрен һәм мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территория дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләрен билгеләү максатларында, Россия Федерациясә Шәһәр төзелеш кодексының 8 маддәсендәге 1 өлешенә 2 пункты һәм 29.4 маддәсә, Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы “Күгәрчен авыл жирлегә” муниципаль берәмлегә Уставы, Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Күгәрчен авыл жирлегә Советының 2017 елның 7 ноябрәндәге “Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы “Күгәрчен авыл жирлегә” муниципаль берәмлегенә шәһәр төзелеш проектлаштыруның жирле нормативларын әзерләү, раслау һәм аларга үзгәрешләр кертү тәртибе турындагы Нигезләмәне раслау хақында” XII номерлы карары нигезендә, шулай ук Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Күгәрчен авыл жирлегенә жирле үзидарә органнарына жирле әһәмияттәге аерым мәсьәләләргә хәл итү буенча Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы жирле үзидарә органнары вәкаләтләренә бер өлешен тапшыру турында 2016 елның 15 декабрәндәге Килешүне исәпкә алып, Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Күгәрчен авыл жирлегә Советы **КАРАР БИРӘ**:

1. Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Күгәрчен авыл жирлегенә шәһәр төзелеш проектлаштыруның кушымта итеп бирелә торган жирле нормативларын расларга.

2. Әлеге карар рәсми басылып чыккан (халыкка игълан) көненнән үз көченә керә.

3. Карарны Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Күгәрчен авыл жирлегенә Күгәрчен авылы, Совет урамы, 62а йорт; Зәңгәр-Күл авылы, Тукай урамы, 3 а адресы буенча урнашкан махсус мәгълүмат стендында һәм Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының <http://ribnaya-sloboda.tatarstan.ru>. веб- адресы буенча “Интернет” мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми

сайтында һәм <http://pravo.tatarstan.ru>. веб-адресы буенча Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге “Татарстан Республикасының хокукый мәгълүмат рәсми порталы”нда урнаштырырга.

4. Карарның үтәлешенә контрольлек итүне үземнең жаваплылыкта калдырам.

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль районы
Күгәрчен авыл җирлеге Башлыгы

А.Т.Сафин

Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль
районы Күгәрчен авыл
жирлеге Советының
2018 елның 11 гыйнварындагы
I-2номерлы
карары белән
расланды

**Татарстан Республикасы
Балык Бистәсе муниципаль районы
Күгәрчен авыл жирлеге шәһәр төзелеше проектлаштыруның
жирле нормативлары**

2018 ел
ЭЧТӘЛЕК

1. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР	4
2. ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕН КУЛЛАНУ КАГЫЙДӘЛӘРЕ ҺӘМ ӨЛКӘСЕ.....	5
3. КҮГӘРЧЕН АВЫЛ ЖИРЛЕГЕНӘ КЫСКАЧА СЫЙФАТЛАМА	5
4. ТӨП ӨЛЕШ	6
4.1. Авыл жирлеге халкын электр, жылылык, газ һәм су белән тәмин итү, субүлү объектлары белән минималь тәмин ителеш дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территориаль дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре	6
4.2. Торак пунктлар чикләрендә автомобиль юллары һәм жирлекнең жирле эһәмияттәге объектларына, авыл жирлеге халкына караган транспорт объектлары белән тәмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территориаль дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре.....	8
4.3. Авыл жирлеге халкының социаль яклауга мохтаж гражданның хокукларын тәмин итү максатларында гамәлгә ашырыла торган торак төзелеш объектлары белән тәмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь рөхсәт ителә торган территория дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре.....	8
4.4. Авыл жирлеге халкының мәдәният, гаммәви ял итү, буш вакытны уздыру өчен булган объектлары белән тәмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территориаль дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре.....	9
4.5. Авыл жирлеге халкының физик культура һәм гаммәви спорт объектлары белән тәмин ителешенә мөмкин булган минималь дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территориаль дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре.....	9
4.6. Авыл жирлеге халкының мәгълүматлаштыру һәм элемент объектлары белән минималь тәмин ителеш дәрәжәсенә исәп күрсәткечләре; мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территориаль дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре.....	10
4.7. Авыл жирлеге халкының көнкүреш калдыкларын жыю һәм алып китү объектлары белән минималь тәмин ителешенә исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территориаль дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре.....	10
4.8. Авыл жирлеген төзекләндерү һәм яшелләндерү объектлары белән ителешенә мөмкин	

булган минималь дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территориаль дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре.....	10
4.9. Авыл жирлегә халкының ритуаль хезмәт күрсәтүләре объектлары белән тәмин ителешенә минималь мөмкин булган дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территориаль дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре.....	11
4.10. Авыл жирлегә халкының социаль тәмин итү һәм социаль яклау объектлары белән тәмин ителешенә мөмкин булган минималь дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территориаль дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре	11
5. АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ ХАЛКЫНЫҢ ЖИРЛЕ ӘҖӘМИЯТТӘГЕ ОБЪЕКТЛАРГА БУЛГАН НОРМАТИВ ИХТЯҖЫН БИЛГЕЛӘҮГӘ, ӘЛЕГЕ ОБЪЕКТЛАРНЫ УРНАШТЫРУГА ТӘКЪДИМНӘР	11
5.1. Авыл жирлегә халкының электр, жылылык, газ һәм су белән тәмин итү, субүлү объектларына норматив ихтәҖын билгеләүгә, әлегә объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр	11
5.2. Авыл жирлегә халкының торак пунктлар чикләрендә урнашкан транспорт объектларына норматив ихтәҖын билгеләүгә, әлегә объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр	14
5.3. Торак төзелеш объектларын урнаштыру буенча тәкъдимнәр	14
5.4. Авыл жирлегә халкының мәдәният, гаммәви ял, буш вакытны уздыру, физик культура һәм гаммәви спорт объектларына норматив ихтәҖын билгеләү, әлегә объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр	15
5.5. Мәгълүматлаштыру һәм элемент объектларын урнаштыру буенча тәкъдимнәр.....	15
5.6. Авыл жирлегә халкының көнкүреш калдыкларын җыю һәм чыгару объектларына норматив ихтәҖын билгеләү, әлегә объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр	16
5.7. Авыл жирлегә халкының төзекләндерү һәм яшелләндерү объектларына норматив ихтәҖын билгеләү, әлегә объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр.....	17
5.8. Зиратларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр.....	17
6. ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕН НИГЕЗЛӘҮ БУЕНЧА МАТЕРИАЛЛАР	18

1. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1.1. Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Күгәрчен авыл жирлегенә шәһәр төзелеше проектлаштыруның жирле нормативлары (алга таба-нормативлар) Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы законнары һәм Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының норматив-хокукый актлары нигезендә эшләнә.

1.2. Әлеге нормативлар белән жайга салынмаган мәсьәләләр “Техник жайга салу турында” 27.12.2002 ел, № 184-ФЗ Федераль закон таләпләре нигезендә, Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган законнар һәм норматив-техник документлар белән жайга салына.

1.3. Әлеге нормативлар, оештыру-хокукый рәвешләренә бәйсез рәвештә, Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының Күгәрчен авыл жирлеге территориясендә үз эшчәнлеген алып баручы барлык шәһәр төзелеше эшчәнлеге субъектлары өчен мәжбүри.

1.4. Шәһәр төзелеше проектлаштыруның жирле нормативларын раслау, аларга үзгәрешләр кертү федераль законнар, Татарстан Республикасы Законнары, Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Күгәрчен авыл жирлеге жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

1.5. Әлеге нормативлар авыл жирлеге халкының жирле әһәмияттәге объектлар белән тәэмин ителешенә минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре, мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территориаль дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре жыелмасын билгели.

1.6. Авыл жирлеге халкының тәэмин ителешенә минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре һәм авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган кадәр мөмкин булган максималь дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнә торган жирле әһәмияттәге объектларга түбәндәге өлкәләргә караган объектлар керә:

халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәэмин итү, субүлү;
авыл жирлекләре чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юллары, жирлекнең жирле әһәмияттәге транспорт объектлары;
социаль яклауга мохтаж гражданның хокукларын тәэмин итү максатларында гамәлгә ашырыла торган торак төзелеше;
мәдәният, гаммәви ял, буш вакытны уздыру өчен булган;
мәгълүматлаштыру һәм элемтә;
физик культура һәм гаммәви спорт;
көнкүреш калдыкларын жыю һәм чыгару;
төзекләндерү һәм яшелләндерү;
ритуаль хезмәтләр күрсәтү;
социаль тәэминат һәм социаль яклау.

1.7. Нормативлар үз эченә түбәндәге өлешләренә ала:

төп өлеш (авыл жирлеге халкының жирле әһәмияттәге объектлар белән тәэмин ителешенә минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территориаль дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре);

нормативларның төп өлешендә булган исәп-хисап күрсәткечләрен нигезләү буенча материаллар;

нормативларның төп өлешендә булган исәп-хисап күрсәткечләрен куллану кагыйдәләре һәм өлкәсе;

авыл жирлеге халкының жирле әһәмияттәге объектларга булган ихтыяжын билгеләү буенча, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр;

авыл жирлегенә кыскача сыйфатлама.

2. ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕН КУЛЛАНУ КАГЫЙДӘЛӘРЕ ҺӘМ ӨЛКӘСЕ

2.1. Күгәрчен авыл жирлегенең территориаль планлаштыру документларын, Күгәрчен авыл жирлеге территорияләренә карата эшләнелә торган территорияне планлаштыру буенча документларны эзерләү, килештерү, раслау һәм тормышка ашыру вакытында әлеге нормативлар белән билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре кулланыла.

2.2. Шәһәр төзелешен проектлаштыру нормативлары дөүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнары, шәһәр төзелеше эшчәнлегенә турындагы законнарның үтәлешен тикшереп торы һәм күзәтү органнары тарафыннан карарлар кабул итү өчен кулланыла.

2.3. Жирлекнең жирле эһәмияттәге объектлары исемлеге, әлеге нормативларның төп өлешендә китерелгән авыл жирлеге халкының жирле эһәмияттәге объектлар белән тәмин ителешенәң минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенәң исәп-хисап күрсәткечләре һәм мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мцмкин булган территориаль дәрәжәсенәң исәп-хисап күрсәткечләре үтәү мәжбүри булып тора.

2.4. Гамәлдәге норматив документларны, шул исәптән әлеге нормативларда сылтама бирелгәннәрне гамәлдән чыгарганда һәм (яисә) үзгәрткәндә, алмашка кертелгән нормаларга таянып эш итәргә кирәк.

3. КҮГӘРЧЕН АВЫЛ ЖИРЛЕГЕНӘ КЫСКАЧА СЫЙФАТЛАМА

3.1. Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Күгәрчен авыл жирлеге территориясенәң кыскача сыйфатламасы, шулай ук халыкның саны, тыгызлыгы һәм социаль-демографик составы турында мәгълүматлар, жирлекнең башка ана хас үзенчәлекләре:

Күгәрчен авыл жирлеге “Балык Бистәсе муниципаль районы” муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләренәң территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында” 2005 елның 31 гыйнварындагы 26-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә төзелде.

Күгәрчен авыл жирлеге Балык Бистәсе муниципаль районының көнбатыш өлешендә урнашкан.

Күгәрчен авыл жирлеге төньякта – Күгәрчен авыл жирлеге, төньякта – Котлыбукаш авыл жирлеге, көнчыгышта Шомбыт авыл жирлеге, көнбатышта – Урахча авыл жирлеге, көньякта – Чистай районы белән чиктәш. Күгәрчен авыл жирлегенең мәйданы – 310,3 га.

Балык Бистәсе муниципаль районы Күгәрчен авыл жирлегенең перспективадагы халык саны (кеше)

Территориянең аталышы	2017 ел	2020 ел	2030 ел
Күгәрчен авыл жирлеге	1055	1001	836
Күгәрчен	786	747	626
Околоток-Янгасала	273	266	233
Чаллыбаш	138	124	93
Яनावыл	92	99	91

3.2 Торак төзелеше

Муниципаль районда авария хәлендәге торакны бетерү программасы расланды, гражданнарны ипотека буенча кредитлау темпы арта бара.

Муниципаль районның үсеш перспективасы гамәлдәге уникаль производстволарны үстерү белән һәм туризм, торак, юллар төзелеше, торак-коммуналь өлкәдә базар мөнәсәбәтләре булдыру кебек өлкәләр белән бәйле, бу исә районның торак-коммуналь хужалыгын модернизацияләү зарурлыгына бәйле.

Күгәрчен авыл жирлегенең гамәлдәге төзелеше йорт яны жир кишәрлекләре белән шәхси торак йортлардан гыйбарәт. 2017 елның 1 гыйнварына торак фондының гомуми мәйданы 36,57 мең кв. м тәшкил итә.

Халыкны торак белән тәмин итү 28,3 кв. м тәшкил итә.

ТР буенча уртача күрсәткеч 24.3 кв. м тәшкил итә.

3.3 Социаль өлкә

Социаль өлкә объектлары шулай ук коммуналь хезмәтләргә кулланучылар булып тора.

3.4 Мәдәният объектлары.

Күгәрчен авыл жирлегендә мәдәният объектлары булып мәдәният йорты һәм китапханә санала.

4. ТӨП ӨЛЕШ

4.1. Авыл жирлеге халкын электр, жылылык, газ һәм су белән тәмин итү, субүлү объектлары белән тәмин итүнең минималь мөмкин булган дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территория дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре.

4.1.1 Торак пунктларны төзүнең инженерлык жиһазлары системаларын билгеләнгән тәртиптә эшләнгән һәм расланган авыл жирлеген территорияль планлаштыру документлары һәм су белән тәмин итү, канализация, электр, жылылык һәм газ белән тәмин итү схемалары нигезендә проектлаштырырга кирәк.

Өлеге тармак схемаларында технологиянең, куәтнең, инженерлык челтәрләре күләменәң принципияль мәсьәләләре хәл ителергә, схеманы тормышка ашыру чираты буенча тәкъдимнәр бирелергә тиеш.

4.1.2. Күрсәтелгән исәп-хисап күрсәткечләре 2 нче таблицада китерелгән.
Таблица 2

№ п/п	Объектның аталышы	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәмин ителеше дәрәжәсе	жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территорияль дәрәжәсе
1	Электр белән тәмин итү системасы объектлары: электр трансформатор подстанцияләре, бүлү пунктлары, төрле көчәнешләрдәге электр челтәрләре	Торак һәм жәмәгать биналарының электр энергиясе белән 100 процент тәмин ителеше; торак урамнарның 100 процент яктыртылышы	билгеләнми
2	Жылылык белән тәмин итү системасы объектлары, шул исәптән: үзәкләштерелгән: котельныйлар, жылылык электр станцияләре, жылылык челтәрләре; үзәктән аерылган: автоном һәм индивидуаль котельныйлар, фатир жылылык генераторлары,	Торак һәм жәмәгать биналарының жылылык энергиясе белән 100 процент тәмин ителеше	билгеләнми

	жылылык челтэрлэре		
3	Үзөклөштөрөлгөн газ белән тээмин итү системасы объектлары: газ бүлү һәм газ тутыру станцияләре һәм пунктлары, газ көйләү пунктлары; газ бүлү челтэрлэре	Торак биналарны газ белән 100 процент тээмин итү	билгеләнми
4	Үзөклөштөрөлгөн су белән тээмин итү системасы объектлары: су белән тээмин итү чыганакалары, су жыю корылмалары, су саклау өчен сыешлык, сууткөргөчләр	Торак һәм жәмәгать биналарын су белән 100 процент тээмин итү	билгеләнми
5	Субүлү системасы объектлары*, шул исәптән: үзөклөштөрөлгән: чистарту корылмалары, канализация насос станцияләре, канализация торбаүткөргөчлэре; үзөктән аерылган: локаль чистарту корылмалары, агызу станцияләре, канализация торбаүткөргөчлэре	Торак һәм жәмәгать биналарының 100 процент тээмин ителеше	билгеләнми

* исәп-хисап күрсәткечлэре яңгыр сулары канализациясенә кагылмый

4.2. Торак пунктлар чикләрендә автомобиль юллары һәм жирлекнең, авыл жирлегенең жирле әһәмияттәге объектларына караган транспорт объектлары белән тээмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечлэре; мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территория дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечлэре.

4.2.1. Автомобиль транспорты барлык биналарга һәм корылмаларга да барып житәрлек (үтәрлек) булырга тиеш.

4.2.2. Авыл жирлеге халкы өчен жәмәгать пассажир транспорты тукталыш пунктларының территорияль яктан файдалану мөмкинлегенәң максималь дәрәжәдә мөмкин булган күрсәткечен 3 нче таблица нигезендә кабул итэргә кирәк. Авыл жирлеге халкының әлеге объектлар белән тээмин ителешенәң мөмкин булган минималь дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечлэре билгеләнми.

Таблица 3

№ п/п	Объектның аталышы	Халык өчен территорияль мөмкинлеклэрнең максималь мөмкин булган дәрәжәсе (метрлар)
-------	-------------------	--

1	Тукталыш пунктлары, тулаем алганда, торак пункт буенча	500
---	--	-----

4.3. Авыл жирлегә халкының социаль яклауга мохтаж гражданнарның хокукларын тәэмин итү максатларында гамәлгә ашырыла торган торак төзелешә объектлары белән тәэмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территория дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре

4.3.1. Күрсәтелгән исәп-хисап күрсәткечләрен 4 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

Таблица 4

№ п/п	Объектның аталышы	Халыкның тәэмин ителешенең минималь мөмкин булган дәрәжәсе (кв. м/кеше) 2017 ел	Халыкның тәэмин ителешенең минималь мөмкин булган дәрәжәсе (кв. м/кеше) 2025 ел	Халык өчен территориаль мөмкинлекләренең максималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	Халык өчен территориаль мөмкинлекләренең максималь мөмкин булган дәрәжәсе	28,3	30,0	билгеләнми

Искәрмә.

Киләчәккә исәпләнгән күрсәткечләр 2025, 2035 елларда ирешелгән торак урыннарның гомуми мәйданы белән тәэмин ителешнең факттагы минималь дәрәжәсенә исәпкә алып төзәтелә.

4.4. Авыл жирлегә халкының мәдәният, гаммәви ял итү, буш вакытын уздыру объектлары белән минималь тәэмин ителеш дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территория дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре

4.4.1. Күрсәтелгән исәп-хисап күрсәткечләрен 5 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

Таблица 5

№ п/п	Объектның аталышы	Халыкның тәэмин ителешенең минималь мөмкин булган дәрәжәсе	Халык өчен территориаль мөмкинлекләренең максималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	Халык саны түбәндәгечә булган торак пунктлар өчен клуб учреждениеләре: 0,2 – 1 мең кеше 1 – 3 мең кеше	300 урын 300 – 230 урын	билгеләнми
2	Халык саны түбәндәгечә булган авыл торак пунктлары өчен авыл китапханәсе: 1 – 3 мең кеше	6 - 7,5 мең саклау берәмлегә; 1000 кешегә 5 - 6 урын.	билгеләнми

Искәрмә.

1. Азрак исәп-хисап күрсәткечен зур торак пунктлар өчен кабул итәргә кирәк.
2. Халык саны 1,5 меңнән артык булган авыл торак пунктлары (район үзәкләре һәм ярдәмче үзәкләр) өчен объектларның санын, составын һәм сыйдырышлылыгын билгеләгәндә, 30 минутлык жәяүлеләр йөри алырлык зонада урнашкан башка торак пунктлардан килгән халыкны өстәмә рәвештә исәпкә алырга кирәк.
3. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 26.01.2009 ел 42 номерлы карары нигезендә, 2019 елга кадәр клуб учреждениеләре һәм китапханә хезмәтләре белән тәэмин ителешнең социаль гарантияләре дәрәжәсе гамәлдәге тәэмин ителеш дәрәжәсендә кабул ителә.

4.5. Авыл жирлеге халкының физик культура һәм массакүләм спорт объектлары белән тәэмин ителешенең минималь мөмкин булган дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территория дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре

4.5.1. Күрсәтелгән исәп-хисап күрсәткечләрен 6 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

Таблица 6

№ п/п	Объектның аталышы	Халыкның тәэмин ителешенең минималь мөмкин булган дәрәжәсе	Халык өчен территориаль мөмкинлекләренң максималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	Спорт заллары	1000 кешегә 350 кв.м	билгеләнми
2	Яссы спорт корылмалары	1000 кешегә 1950 кв.м.	билгеләнми

4.6. Авыл жирлеге халкын мәгълүматлаштыру һәм элемент объектлары белән тәэмин итүнең минималь мөмкин булган дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территория дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре

4.6.1. Авыл жирлеге халкын мәгълүматлаштыру һәм элемент объектлары белән тәэмин итүнең минималь мөмкин булган дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләрен 7 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

Таблица 7

№ п/п	Объектның аталышы	Үлчәү берәмлеге	Халыкның тәэмин ителешенең минималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	Почта элементәсе бүлекчәсе	Авыл жирлегенә объектлар	1

4.6.2. Авыл жирлеге халкы өчен мәгълүматлаштыру һәм элемент объектларының территориаль яктан мөмкин булган дәрәжәдә исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнми.

4.7. Авыл жирлеге халкының көнкүреш калдыкларын жыю һәм чыгару объектлары белән тәэмин ителешенең минималь мөмкин булган дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территория дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре

4.7.1. Көнкүреш калдыкларын жыю һәм чыгару объектлары исемлеге, мондый объектларның урнашу урыны Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Күгәрчен авыл жирлеге территориясен санитар чистартуның Генераль схемасы нигезендә кабул ителә.

4.7.2. Авыл жирлеге халкы өчен каты көнүрөш калдыкларын жыю өчен контейнер майданчыкларының территория ягыннан мөмкин кадәр файдалана алырлык дәрәжәдә үтөлү дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечен 100 метр (яшәү урыннарыннан, балалар һәм дөвалау-профилактика учреждениеләреннән, спорт майданчыкларыннан, ял итү урыннарыннан ераклык) күләмендә кабул итәргә кирәк.

4.8. Авыл жирлеге халкын төзекләндерү һәм яшелләндерү объектлары белән тәмин ителешенә минималь мөмкин булган дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территория дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре

4.8.1. Авыл жирлеге халкының гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр белән тәмин ителешенә минималь мөмкин булган дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләрен 8 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.
Таблица 8

№ п/п	Объектның аталышы	Халыкның тәмин ителешенә минималь мөмкин булган дәрәжәсе (кв. метр/кеше)	Халык өчен территориаль мөмкинлекләрнең максималь мөмкин булган дәрәжәсе (кв.м/кеше)
1	Авыл торак пунктларында гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр	12	билгеләнми

Искәрмә.

Урманнар чолганышында, эре елгаларның һәм сулыкларның яр буе зоналарында урнашкан торак пунктлар өчен гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләрнең майданын киметергә мөмкин, ләкин 20 %тан да артмаслык итеп.

4.9. Авыл жирлеге халкының ритуаль хезмәтләре күрсәтү объектлары белән тәмин ителешенә минималь мөмкин булган дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территория дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре

4.9.1. Күрсәтелгән исәп-хисап күрсәткечләрен 9 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

Таблица 9

№ п/п	Объектның аталышы	Халыкның тәмин ителешенә минималь мөмкин булган дәрәжәсе (га/1 мең кеше)	Халык өчен территориаль мөмкинлекләрнең максималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	Традицион күмү (жирләү) зираты	0,24	билгеләнми

4.10. Авыл жирлегенә социаль тәминат һәм халыкны социаль яклау объектлары белән тәмин ителешенә минималь мөмкин булган дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның жирлек халкы өчен максималь мөмкин булган территория дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре

4.10.1. Инвалидларның шәхси автотранспортын даими саклау урыннары белән тәмин ителеш дәрәжәсе жиңел автомобильләргә даими саклау урыннарының гомуми саныннан 10% ка (эмма 1 урыннан да ким түгел) тигез булырга тиеш, шул исәптән кресло-коляскада инвалидлар автотранспорты өчен махсулаштырылган урыннарның 5 % ы. Учреждениеләр һәм хезмәт күрсәтү предприятиеләре янында жиңел автомобильләргә кыска вакытлы саклау өчен ачык майданчыкларда инвалидларның шәхси

автотранспортын вакытлыча саклау урыннары белән халыкның тәэмин ителеш дәрәжәсен жиңел автомобильләре вакытлыча саклау урыннарының гомуми санының 10 % ына (эмма 1 урыннан да ким түгел) тигез итеп кабул итәргә кирәк.

5. АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ ХАЛКЫНЫҢ ЖИРЛЕ ӘҖӘМИЯТТӘГЕ ОБЪЕКТЛАРГА БУЛГАН ИХТЫЯЖЫН БИЛГЕЛӘУ, ӘЛЕГЕ ОБЪЕКТЛАРНЫ УРНАШТЫРУ БУЕНЧА ТӘКЪДИМНӘР

5.1. Авыл жирлеге халкының электр, жылылык, газ һәм су белән тәэмин итү, субүлү объектларына норматив ихтыяжын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр

5.1.1. Электр белән тәэмин итү системаларын проектлаштыруны уртак предприятие таләпләре нигезендә билгеләнә торган электр чыганаclarына электр йөкләнеше күрсәткечләре "Торак һәм ижтимагый биналарның электр жайланмаларын проектлаштыру һәм монтажлау" СП 31-110-2003 таләпләре (6 бүлек), "ФСК ЕЭС" ААЖнең 2006 елның 2 июнендәге техник сәясәт турындагы Нигезләмә (2 бүлек) нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

Алдан исәп-хисаплар ясау өчен торак пунктлар территорияләренең чагыштырма исәп-хисап йөкләнешенең эреләнгән күрсәткечләрен 10 нчы таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

Таблица 10

Халык саны (мең кеше)	Тулаем торак пункт табиғый плитәләр торак пункт (кВт/кеше)	табиғый газда куелган пункт (кВт/кеше) үзәк	Табиғый газда плитәләр куелган торак пункт (кВт/кеше)	Табиғый газда плитәләр куелган торак пункт (кВт/кеше) микрорайоннар/кварталлар
3 тән ким	0,41	0,51	0,39	

Искәрмә.

1 Торак пункт үзәге төшенчәсе дигәндә төрле административ, мәдәни, белем бирү учреждениеләре, сәүдә һәм жәмәгать туклануы предприятиеләре тупланган территорияне аңларга кирәк.

2. Таблицада вак сәнәгать предприятиеләреннән йөкләнеш исәпкә алынмаган. Аларны исәпкә алу өчен түбәндәге коэффициентларны кулланьрга кирәк:

табиғый газда плитәләр куелган торак пунктлар өчен: 1,2-1,6.

Торак пункт үзәге территориясенә карата зур кыйммәтләр кабул итәргә кирәк.

Электр энергиясен бүлү системасы көчәнешен сайлау перспективалы электр йөкләнешләренең үсешен анализлауны исәпкә алып, Татарстан Республикасы бүлүче электр челтәре комплексы челтәрләрен перспективалы үстерү схемасы нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

Торак пунктларның электр челтәрләренең көчәнеше аларны үстерүнең хисап срогы һәм энергия системасында көчәнеш системасы чикләрендә концепциясен исәпкә алып билгеләнә: 35 – 110 – 220 – 500кВ яки 35 – 110 – 330 – 750 кВ.

Электр белән тәэмин итү системасының көчәнеше энергия трансформациясенә иң аз баскычларын исәпкә алып сайланьрга тиеш. Якын араларда 35 - 110/10 кВ көчәнешләр системасы аеруча максатка ярашлы.

Торак пунктлар территорияләрендә трансформатор подстанцияләрен һәм бүлү жайланмаларын проектлаштыруны “ФСК ЕЭС” ААЖнең 2006 елның 2 июнендәге техник сәясәте турындагы Нигезләмәсенә электр жайланмаларын урнаштыру кагыйдәләре таләпләре һәм 2 бүлеге нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

Трансформатор подстанцияләрен, бүлү жайланмаларын һәм электр үткәргечләренә һава линияләрен торак төзелеше территориясендә урнашкан кабельләгә күчерү пунктларын ябык типта проектлаштырырга тәкъдим ителә.

5.1.2. Яңа жылылык белән тээмин итү системаларын проектлаштыру һәм төзү, гамәлдәге жылылык белән тээмин итү системаларын реконструкцияләү һәм үстерү авыл жирлеген жылылык белән тээмин итүнең расланган схемасы нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш. Жылылык белән тээмин итү системаларын проектлаштыруны жылылык белән тээмин итүнең ышанычлылыгы буенча кулланучылар категорияләрен исәпкә алып, “Жылылык челтәрләре” СНИП 41-02-2003 (5 бүлек), ГОСТ Р 54964-2012 “Тәңгәллекне бәяләү” исәп-хисаплы жылылык йөкләнешләре күрсәткечләре нигезендә башкарырга кирәк, “Күчемсез милек объектларына экологик таләпләр”(А кушымтасы).

Торак пунктлар территорияләрендә жылылык белән тээмин итүнең үзәкләштерелгән чыганаclarын коммуналь-склад һәм житештерү зоналарына, жылылык йөкләнешләре үзәкләренә урнаштырырга тәкъдим ителә.

Жылылык белән тээмин итү чыганаclarын, жылылык пунктларын урнаштыру акустик исәпләүләр белән нигезләнгән булырга тиеш.

Жылылык челтәрләрен сузу трассалары һәм ысуллары СНИП 41-02-2003 “Жылылык челтәрләре” таләпләре нигезендә (9 бүлек) каралган, СП 42.13330.2011 СНИП актуаль редакциясе 2.07.01-89*. “Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү” (12 бүлек).

5.1.3. Газ белән тээмин итүнең гамәлдәге системаларын проектлаштыру һәм төзү, реконструкцияләү һәм үстерүне ПБ 12-529-03 “Газ бүлү һәм газ куллану системаларының куркынычсызлыгы кагыйдәләре”нә, СНИП 42-01-2002 “Газ бүлү системалары” таләпләренә туры китереп Татарстан республикасын газлаштыру һәм газ белән тээмин итүнең генераль схемасы нигезендә, торак-коммуналь хужалыкны, сәнәгать һәм башка оешмаларны газлаштыру буенча республика программалары нигезендә башкарырга кирәк.

Авыл торак пунктлары өчен газ куллануның бер кешегә елына 220 куб. м күләмендә эреләндерелгән (берләштерелгән) күрсәткечен кабул итәргә кирәк.

Газ бүлү һәм газ тутыру станцияләре торак пунктлардан читтә урнаштырылырга тиеш. Газ тутыру пунктларын торак пунктның торак төзелеше территориясеннән читтә, арткы якта урнаштырырга кирәк.

Газ бүлү челтәрендә газ басымын киметү һәм жайга салу өчен газны көйләү (блоклы яки шкафлы) пунктларын проектларга кирәк.

Газорегуляторный пункт следует размещать в центре района его действия, максимально близко к центру нагрузки района. Газ көйләү пункттын газ хәрәкәте өлкәсе үзәгендә урнаштырырга кирәк, ул йөкләнеш үзәгенә мөмкин кадәр якын булсын.

Торак пунктларда аерым торучы газны жайга салучы (көйләү) пунктларны биналар һәм корылмаларга кадәр билгеле бер ераклыкта урнаштырырга кирәк:

газ көйләү пункттына кергәндә газ басымы 0,6 МПа булганда – 10 метрга кадәр;

газ көйләү пункттына кергәндә газ басымы 0,6 – 1,2 МПа булганда – 15 метр.

5.1.4. Торак пунктларны су белән тээмин итү системаларын проектлаштыру, шул исәптән су белән тээмин итү чыганаclarын сайлау, су алу корылмаларын урнаштыруны түбәндәгеләр таләпләренә туры китереп башкарырга кирәк: СП 30.13330.2012 Актуальләштерелгән редакция СНИП 2.04.01-85*” Биналарның эчке суүткәргечләре һәм канализациясе”, СП 31.13330.2012 Актуальләштерелгән редакция СНИП 2.04.02-84* “Су белән тээмин итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар”, СП 42.13330.2011

Актуальләштерелгән редакция СНИП 2.07.01-89*. “Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү” (12 бүлек), СанПиН 2.1.4.1074-01 “Эчәргә яраклы су. Эчә торган су белән тээмин итүнең үзәкләштерелгән системаларының сыйфатына карата гигиена таләпләре. Сыйфатка контроль. Кайнар су белән тээмин итү системаларының иминлеген тээмин итүгә гигиена таләпләре”, СанПиН 2.1.4.1175-02 “Үзәкләштерелгән су белән тээмин итү сыйфатына карата гигиена таләпләре. Чыганаclarны санитар саклау», ГОСТ 2761-84* “Үзәкләштерелгән көнкүреш-эчә торган су белән тээмин итү чыганаclarы. Гигиеник, техник таләпләр һәм сайлау кагыйдәләре”, СанПиН 2.1.4.1110-02 “Су белән тээмин итү һәм эчәргә яраклы суүткәргечләр чыганаclarын санитар саклау зоналары”.

Халыкның көнкүреш-эчэ торган ихтыяжлары өчен тәүлеккә уртача (бер елга) су куллануның эреләндерелгән (берләштерелгән) чагыштырма күрсәткечен бер кешегә тәүлегенә 200 литр күләмдә кабул итәргә кирәк (эчке суүткәргеч һәм канализация белән жиһазландырылган, ванна һәм жирле су жылыткычлары булган биналар өчен).

Су жыю корылмаларының типларын һәм урнашу схемасын сайлауны территориянең геологик, гидрогеологик һәм санитария шартларыннан чыгып башкарырга кирәк.

Су үткәрү челтәрләрен божра ршвешендш проектлаштырырга кирәк. Суүткәргечләрнең тупик (нәрсәгәдер килеп терәлә торган) линияләрен куллану рөхсәт ителә:

авария вакытында су белән тәэмин итүдә өзеклек булган очракта житештерү ихтыяжларына су бирү өчен;

торбаларның диаметры 100 мм дан артмаганда көнкүреш-эчү ихтыяжларына су бирү өчен;

линия озынлыгы 200 метрдан да артык булмаганда янғын сүндерүгә тотылучы су чыгымына бәйсез рәвештә янғынга каршы яисә хужалык-янғынга каршы ихтыяжларга су бирү өчен;

Бина һәм корылмаларның эчке суүткәргеч челтәрләре белән тышкы су челтәрләрен божралау рөхсәт ителми.

5.1.5. Торак пунктларның канализация системаларын проектлаштыруны түбәндәге документлар таләпләренә туры китереп башкарырга кирәк: СП 30.13330.2012 Актуальләштерелгән редакция СНиП 2.04.01-85* “Биналарның эчке суүткәргече һәм канализациясе”, СП 32.13330.2012 Актуальләштерелгән редакция СНиП 2.04.03-85* “Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар”, СП 42.13330.2011 Актуальләштерелгән редакция СНиП 2.07.01-89*. “Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү” (12 бүлек).

Көнкүреш юынтык суларының уртача чагыштырма тәүлеклек субүлү исәп-хисабы территориягә һәм яшел үсентеләргә су сибүне исәпкә алмыйча уртача чагыштырма тәүлеклек су куллануга тигез күләмдә кабул ителә.

Территориаль планлаштыру документларын эшләгәндә авыл торак пунктлары өчен чагыштырма тәүлеклек уртача (бер елга) су бүлүне кеше башына 150л/тәүл. итеп кабул итү рөхсәт ителә.

Агып төшүче (юынтык) суларны чистарту корылмалары майданчыкларын елның жылы чорында өстенлек итүче жилиң юнәлешен торак пунктның торак төзелешеннән кире якка исүне исәпкә алып су агымы буенча түбәнгәрәк урнаштырырга кирәк.

5.2. Авыл жирлеге халкының торак пунктлар чикләрендә урнашкан транспорт объектларына, әлеге объектларны урнаштыру буенча норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр

5.2.1. Торак пунктлар территориясендә урамнар һәм юллар челтәренәң үткәрүчәнлек мөмкинлеге автомобильләшү дәрәжәсеннән чыгып билгеләнә.

Авыл торак пунктлары өчен 2025 елга кадәр исәпләнгән срокка автомобильләшү дәрәжәсен 1000 кешегә 440 автомобиль туры килә кабул итәргә кирәк.

5.2.2. Урта, зур һәм эре авыл торак пунктларында төзелгән территорияләр чикләрендә магистраль урамнарда һәм юлларда жайга салына торган хәрәкәттә 200 - 300 метр интервал белән бер дәрәжәдә жаяүле кичүләрне күздә тотарга кирәк.

5.2.3. Жәмәгать транспортының тукталыш пунктлары арасындагы ераклыкны 400 - 600 метрга тигез итеп кабул итәргә тәкъдим ителә, урта, зур һәм эре авыл торак пунктларының ижтимагый үзәге чикләрендә - 300 метр.

5.2.4. Торак пунктлар чикләрендә автомобиль юлларын һәм жирлекнең жирле әһәмияттәге объектларына караган транспорт объектларын проектлаштыруны СП 42.13330.2011 Актуальләштерелгән редакция СНиП 2.07.01-89*. “Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү” (11 бүлек, кушымталар И, К, Л) таләпләренә туры китереп гамәлгә ашырырга кирәк.

5.3. Торак төзелеше объектларын урнаштыруга тәкъдимнәр

5.3.1. Торак төзелеше һәм торак төзелеше төрләре күләмнәренә исәп-хисап күрсәткечләре гамәлдәге һәм фаразланыла торган социаль-демографик вазгыятьне һәм халыкның керем дәрәжәсен исәпкә алып башкарылырга тиеш.

5.3.2. Торак төзелеше характеры нигезендә 11 нче таблицада китерелгән төзелеш типлары аерылып

тора.

Таблица 11

№ п/п	Торак төзелеше тибы	Төзелешнең сыйфатламасы
1	Азкатлы торак төзелеше	3 катка кадәр биеклектәге индивидуаль утар төзелеше; 3 катка кадәр биеклектәге блокланган торак йортлар төзелеше; 4 катка кадәр биеклектәге күпфатирлы торак йортлар төзелеше
2	Уртача катлы торак төзелеше	5-8 катлы күпфатирлы торак йортлар төзелеше
3	Күпкатлы торак төзелеше	9 катлы һәм аннан күбрәк биеклектәге күпфатирлы торак йортлар төзелеше

Торак төзелеше төрләрен бүлеп бирү, аларны оештыруга карата таләпләрне билгеләү осуществляется правилами землепользования и застройки сельского поселения. авыл жирдән файдалану һәм авыл жирлегенә төзелеш алып бару кагыйдәләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

5.3.3. Торак пунктларда торак төзелешенә норматив параметрлары 7 нче бүлекнең СП 42.13330.2011 Актуальләштерелгән редакция СНиП2.07.01-89*. “Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү” таләпләре нигезендә башкарыла.

5.4. Авыл жирлегенә мәдәният, гаммәви ял, буш вакытны уздыру, физик культура һәм гаммәви спорт объектларына халыкның норматив ихтыяжларын билгеләүгә, күрсәтелгән объектларны урнаштыруга тәкъдимнәр

5.4.1. Авыл жирлегенә мәдәният, гаммәви ял, буш вакытны уздыру, физик культура һәм гаммәви спорт объектларына халыкның норматив ихтыяжларын билгеләүне халыкның төрле социаль-демографик төркемнәре ихтыяжларын канәгатьләндерү зарурлыгына туры китереп башкарырга кирәк.

5.4.2. Әлеге объектларны урнаштыру башка шундый ук объектларның якынлыгын, транспорт элементларын оештыруны, урамнар, юллар һәм жәяүлеләр юллары чөлтәләре белән үзара бәйләнештә булуны исәпкә алып башкарылырга тиеш.

5.4.3. Мәдәният, гаммәви ял, буш вакытны уздыру, физик культура һәм гаммәви спорт объектларын урнаштыру өчен жир кишәрлекләренә үлчәмнәрен проектлаштыруга бирем нигезендә кабул итәргә кирәк.

5.4.4. Физик культура һәм гаммәви спорт объектларын белем бирү мәктәпләренә һәм башка уку йортларының, ял һәм мәдәният учреждениеләренә спорт объектлары белән берләштерергә рөхсәт ителә.

5.5. Мәгълүматлаштыру һәм элемент объектларын урнаштыруга тәкъдимнәр

5.5.1. Яңа төзелешне гамәлгә ашырганда телекоммуникация системаларын, эфирлы цифрлы телевидениене күмәк кабул итү системасы һәм бер үк вакытта өч элемент операторы тарафыннан хезмәт күрсәтү өчен кирәкле булган яшерен эчке коммуникацияләр буенча йорт эчендә элемент чөлтәләрен урнаштыруны күз алдында тотарга кирәк.

5.5.2. Мәгълүматлаштыру һәм элемент объектларын урнаштыру өчен жир кишәрлекләре майданын 12 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

Таблица 12

№ п/п	Объектның аталышы (исеме)	Кишәрлек майданы (бүлемтек)
1	Почта элементәсе бүлекчәсе	700-1200 кв.м
2	Автоматик телефон станциясе	0,25 га
3	Автоматик телефон станциясе	0,3га
4	Концентратор	40-100 кв.м.
5	Терәк-көчәйтү станциясе	0,1-0,15га
6	Чыбыклы тапшырулар блок-станциясе	0,05-0,1га
7	Тавыш трансформатор подстанциясе	50-70 кв.м
8	Кабельле телевидениенең техник үзәге	0,3-0,5 га

5.5.3. Элементә предприятиеләре биналарын, күрше предприятиеләргә яисә технологик процесслар булган объектларга карата, жил искән якта (өстенлекле юнәлештәге жилләр өчен) урнаштырырга кирәк, чөнки ул объектлар зарарлы, коррозия-актив, начар ис килә торган матдәләр һәм тузан бүлеп чыгару чыганакалары булырга мөмкин, аларның санитар-яклау зоналарыннан читтә урнаштыру мәгълүб.

5.5.4. Элементә линияләрен урнаштыруны СН 461-74 “Элементә линияләре өчен жир бүлеп бирү нормалары” таләпләре нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

5.6. Авыл жирлегә халкының көнкүреш калдыкларын жыю һәм чыгару объектларына норматив ихтыяжын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр

5.6.1. Торак пунктларның торак зоналарында автомобиль транспорты өчен подъездлар белән тәэмин ителгән каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен контейнер майданчыклары урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Кирәкле күләмдә контейнер майданчыкларын билгеләү өчен, контейнерлардан файдаланучы халык саныннан, калдыкларның туплануыннан, калдыкларны саклау сроклары нормасыннан чыгып карарга кирәк. Контейнерларның исәп-хисап микъдары калдыкларның иң күп жыела торган чорында фактта туплану дәрәжәсенә туры килергә тиеш.

5.6.2. Көнкүреш калдыкларының туплану нормалары күрсәткечләрен СП 42.13330.2011 Актуальләштерелгән редакция СНиП 2.07.01-89*. “Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү”(13 нче таблицада китерелә) таләпләренә туры китереп кабул итәргә кирәк. Жыелган көнкүреш калдыкларның микъдарын периодик рәвештә (һәр 5 ел саен) факттагы мәгълүматлар буенча аныкларга кирәк.

Таблица 13

Көнкүреш калдыкларының төрләре	1 кешегә көнкүреш калдыклары микъдары кг	Елына 1 кешегә көнкүреш калдыклары микъдары литр
Каты: суүткәргеч, канализация, үзәк жылылык һәм газ белән тәэмин ителгән торак биналардан; башка торак биналардан	190-225 300-450	900-1000 1100-2000
Каты көнкүреш калдыкларының гомуми микъдары:	280-300	1400-1500

Жәмәгать биналарын исәпкә алып		
Сыек калдыкны көрәп (агызып) чыгару (канализация булмаганда)	-	2000-3500

5.6.3. Контер майданчыкларын торак йортлардан, балалар, дөвалау-профилактика учреждениеләреннән, спорт майданчыкларыннан һәм халыкның ял итү урыннарыннан кимендә 20 метр ераклыкта урнаштырырга кирәк.

5.6.4. Бер майданчыкта урнашкан чүп-чар контейнерлары саны 5 тән артмаска тиеш.

5.6.5. Торак төзелешләре территориясендә сыек көнкүреш калдыкларын жыю өчен үзәкләштерелгән ташландык суларны агызу системасы белән тәмин ителмәгәндә юынтык суларны түгү өчен ишегалларында чокырларны күздә тотарга кирәк.

5.7. Төзекләндерү һәм яшелләндерү объектларына авыл жирлегә халкының норматив ихтыяжларын билгеләүгә, күрсәтелгән объектларны урнаштыруга тәкъдимнәр

5.7.1. Торак пункт төзелеше чикләрендә төрле билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләренң чагыштырма авырлыгы (төзелеш территориясен яшелләндерү дәрәжәсе) 5% тан да ким булмаска тиеш.

Төрле билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләр дигәннән гомуми һәм чикләнгән яшелләндерелгән территорияләрен, сибелгән орлыклардан үзләре үсеп чыккан агач һәм куак утыртмаларын, торак пунктлар территорияләрендәге урманнарны аңларга кирәк.

5.7.2. Торак пункттагы яшел утыртмаларны, аның планлаштыру структурасын һәм жирле шартларын исәпкә алып, бердәм система рәвешендә карарга кирәк.

Торак пунктның яңа территорияләрен проектлаганда һәм реконструкцияләгәндә гамәлдәге яшел утыртмаларны максималь рәвештә саклауны һәм куллануны күздә тотарга кирәк.

5.7.3. Гомуми кулланылыштагы яшелләндерү объектлары майданнарын түбәндәге күләмдә (үлчәмдә) кабул итәргә кирәк:

парклар – 10 га дан ким түгел;

бакчалар – 3 га дан ким түгел;

скверлар – 0,5 га.

5.7.4. Торак пунктлар территориясендә төзекләндерү һәм яшелләндерү объектларын урнаштыру принциплары, объектларның параметрларын СП42.13330.2011 Актуальләштерелгән редакция СНиП 2.07.01-89*. “Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру” ның 9 бүлегә нигезендә кабул итәргә кирәк.

5.8. Зиратларны урнаштыруга тәкъдимнәр

5.8.1. Бу бүлектә мәетне яки мәрхүмнең жәсәден жир куенына индерү юлы белән традицион күмелгән зиратларны урнаштыруга карата таләпләр һәм рекомендацияләр (тәкъдимнәр) китерелә.

5.8.2. Зират өчен жир кишәрлегенң үлчәмнәре 40 гектардан артмаска тиеш.

5.8.3. Зиратны урнаштырганда халык санының перспективадагы үсешен, үлем-китем коэффициентын, гамәлдәге зиратларның булуын, бер кабергә тиешле жир бүлемтеге нормасын исәпкә алырга кирәк.

5.8.4. Зиратларны торак пунктларның торак төзелеше территориясенә карата жилләренң гадәттә кире якка исүен исәпкә алып урнаштырырга кирәк.

5.8.5. Яңа жирләү урыннары булдыру, гамәлдәге жирләү урыннарын реконструкцияләү экологик һәм санитар-гигиена экспертизасының уңай бәяләмәсе булганда мөмкин.

5.8.6. Авыл зиратларын торак, жәмәгать биналарыннан, спорт-сәламәтләндрү һәм санатор-курорт объектларыннан кимендә 50 метр ераклыкта урнаштырырга кирәк.

5.8.7. Зират өчен бирелгән кишәрлек (жир бүлемтеге) түбәндәге таләпләргә туры килергә тиеш:

торак пункттан, ачык сулыклардан һәм агымсу юлларыннан капма-каршы якка авышу; су басу зонасыннан читтә урнашу;

грунт суларының жир өстеннән кимендә 2,5 метр тирәнлектә булуы;

1,5 м тирәнлегендә коры (артык дымлы булмаган) уалучан туфрак (комлы) булу, 6 - 18% тирәсендә туфрак дымлылыгы белән.

5.8.8. Зиратлар территориясендә юл челтәрен, су сиптерү өчен суүткәргеч яки шахта коеларын, тышкы яктыртуны күздә тотарга кирәк.

5.8.9. Жирләү өчен кишәрлекләр үлчәмнәрен 14 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

Таблица 14

Бер урында бер дәрәжәдәге жирләүләр саны	Кабернең зурлыгы киңлеге, метрларда	Кабернең зурлыгы буе, метрларда
1	1,0	2,0
2	1,8	2,0
3	2,6	2,0
4	3,6/1,8	2,0/4,0
5	2,6	4,0
6	2,6	4,0

6. ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕН НИГЕЗЛӘУ БУЕНЧА МАТЕРИАЛЛАР

6.1. Нормативлар түбәндәге норматив хокукый актлар таләпләренә туры китереп әзерләнде:

Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы: 29.12.2004 ел, №190-ФЗ;

2003 елның 6 октябрәндәге “Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” 131-ФЗ номерлы Федераль закон;

1996 елның 12 гыйнварындагы “Жирләү һәм мәет кую эше турында”8-ФЗ номерлы Федераль закон;

“Татарстан Республикасында шәһәр төзелеше эшчәнлегенә турында” 2010 елның 25 декабрәндәге 98-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы;

“2014 елга кадәр жәмәгать инфраструктурасы, социаль хезмәт күрсәтүләр белән тәэмин ителешнең социаль гарантияләре дәрәжәсен билгеләү турында” 2009 елның 26 гыйнварындагы 42 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты Карары (30.05.2013 елга булган үзгәрешләр белән).

6.2. Нормативларны әзерләгәндә түбәндәге норматив документлар файдаланылды:

СП 42.13330.2011 Актуальләштерелгән редакция СНИП 2.07.01-89*. “Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү”;

СП 31.13330.2012 Актуальләштерелгән редакция СНИП 2.04.02-84* “Су белән тәэмин итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар”;

СП 32.13330.2012 Актуальләштерелгән редакция СНИП 2.04.03-85* “Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар”;

СП 59.13330.2012 Актуальләштерелгән редакция СНИП 35-01-2001 “Халыкның азмобиль төркемнәре өчен биналар һәм корылмаларга үтүнең мөмкин булуы”;

СанПиН 42-128-4690-88 “Торак урыннары территорияләрен тоту буенча санитар кагыйдәләр”;

СанПиН 2.1.1279-03 “Зиратларны, биналарны һәм мәет жирләүгә аталган корылмаларны урнаштыруга һәм тотуга гигиеник таләпләр”;

Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 1999 елның 19 октябрәндәге 1683-р номерлы күрсәтмәсе белән расланган социаль инфраструктура объектларына Россия Федерациясе субъектларының норматив ихтыяжын билгеләү методикасы;

МДК 11-01.2002 “Россия Федерациясендә мәет кую һәм зиратларны карап тоту тәртибе турында тәкъдимнәр”;

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 27 декабрендәге 1071 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасы шәһәр төзелешен проектлаштыруның республика нормативлары;

Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының шәһәр төзелешен проектлаштыруның жирле нормативлары.

6.3. Нормативлар әзерләгәндә исәпкә алынды:

авыл жирлегенең административ-территориаль төзелеше;

авыл жирлегенең социаль-демографик составы һәм халыкның тыгызлыгы;

табигать-климатик шартлар;

Күгәрчен авыл жирлегенең һәм Балык Бистәсе муниципаль районының социаль-икътисадый үсеш программалары;

авыл жирлегенең социаль-икътисадый үсеш фаразы;

жирле үзидарә органнарының һәм кызыксынган затларның тәкъдимнәре.

6.4. Жирлекнең жирле әһәмиятгә объектлары исемлеге, алар өчен нормативларның төп өлешендә авыл жирлеге халкының мөмкин булган минималь тәэмин ителеш дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре һәм авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь мөмкин дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнде, алар Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 29.2 маддәсендәге 4 өлешендә күрсәтелгән таләпләр, шулай ук нормативлар проекты эшләү буенча техник задание нигезендә билгеләнде.